

Phelps, Ralph H. - Herlin, John P.

A TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT
HELYETTESÍTÉSÉRE JAVASOLT MEGOLDÁSOK
(Szakirodalmi szemle)

BEVEZETÉS

Herbert COBLANS, a genfi Európai Atomkutató Központ /CERN/ dokumentációs szolgálatának vezetője a következő javaslatot tette az Unesco számára az új dokumentációs módszerekről és eljárásokról készített tanulmányában: "A tudományos folyóirat, mint közlési eszköz egyre kevésbé felel meg a kívánalmaknak, ezért megbízást kellene adni az egész kérdés távlatának tanulmányozására."* A jelen előzetes szakirodalmi szemle a tudományos folyóirat helyettesítésére javasolt megoldásokról és a mellékelt bibliográfia-első része az UNESCO anyagi támogatásával készülő tanulmánynak.

Nem vetettük fel a publikációk prioritásával kapcsolatos problémákat, s nem foglalkoztunk a műszaki jelentések kérdéseire vonatkozó tekintélyes irodalommal, bár ezt a kérdést itt-ott érintjük. Hivatkozunk néhány olyan elgondolásra, amelyik valamilyen ki segítő kiadványt javasol a folyóiratnak - legalábbis részleges - helyettesítésére. Megemlítünk különféle sokszorosítási eljárásokat, amelyet folyóiratok nyomdai uton való előállítására helyett hoztak javaslatba. Végül ismertetünk a társadalomtudományok területén végzett néhány olyan publikációs kísérletet, amely megítélésünk szerint érdeklődésre tarthat számot.

A FOLYÓIRATNAK, MINT A TUDOMÁNYOS ISMERETEKET
KÖZLŐ TÁJÉKOZTATÁSI ESZKÖZNEK HIÁNYOSSÁGAI

A folyóirat több mint 300 éve a tudományos ismeretanyag közlésének és a tudomány fejlődése nyilvántartásának legfontosabb eszköze. Néhány évtizede azonban gyorsan megnövekedett a közzétett kutatási eredmények mennyisége, mind több kritikát hallunk arról, hogy a folyóiratnak, mint a tudományos ismeretek közlési eszközének súlyos, sőt talán gyógyíthatatlan hibái vannak.

R.H. PHELPS a New York-i Engineering Societies Library igazgatója - J.P. HERLIN pedig ugyanott a gyarapítási osztály vezetője.

* Bulletin de l'Unesco à l'Intention des Bibliothèques, II, vol. 1957, 7. no. - Magyarul: Könyvtári Figyelő, 5. évf. 1959. 3/4.sz. 1-40.p.; az idézett rész: 34.p. (Szerk.)

Először is a folyóirat ne a közli a z o n n a l a beérkezett kéziratokat. Az American Association for the Advancement of Science /Amerikai Tudományfejlesztési Társaság/ egyik bizottságának nemrégén közzétett jelentése szerint néha egy esztendő is eltelik, míg a szerkesztőséghez beérkezett folyóiratcikk megjelenik. /2/ Egy másik szerző azt állítja, hogy ez az időköz pszichológiai folyóiratok esetében a két évet is eléri. /60/ A National Physical Laboratory of Great Britain /Nagy-Britannia Országos Fizikai Laboratóriuma/ által 1956-ban összehívott konferencián megállapították, hogy a folyóiratcikkek késedelmes megjelenése komoly akadályt jelent a tájékoztatásnak olyan gyorsiramu terjesztésében, amilyenre az iparnak szüksége lenne. /73/ Egy, a matematikai doktori fokozatot elnyert tudósokhoz intézett kérdőívre beérkezett 1851 válasz közül 229 jelzi, hogy a közzététel elhuzódása akadályozza munkájukat. /106/

Nemcsak a cikkek késedelmes közzétételéért, hanem a cikkek terjedelmének k o r l á t o z á s a miatt is bírálták a folyóiratot, mert ez a szerzőket lényeges adatok, ábrák és hivatkozások kihagyására kényszeríti. /39, 76, 114/ A közlés lehetőségeit csökkentti a szerkesztőknek az a kívánsága, hogy a szerzők hagyják el a történeti és elméleti vonatkozású részeket, továbbá a hivatkozások 90 o/o-át. /60/

Egy másik bíráló megjegyzés szerint t u l s o k a f o l y ó i r a t, s ennek következtében a cikkek igen szétszóródnak; ezért aztán a tudósok nem tudnak lépést tartani a fejlődéssel, a könyvtárak nem tudnak teljes dokumentációs anyagot szolgáltatni egyetlen szakterületen sem és a referáló folyóiratok nem tudják feldolgozni valamennyi érdekes cikket. /101, 111, 114, 121/ Az egyik szerző szerint az erősen szakosított folyóiratban megjelenő önálló cikk átlagosan csak 10 o/o-át érdekli azoknak a szakembereknek, akik számára a folyóiratot szerkesztik; általános jellegű folyóirat cikkei esetében ez az arány alig 2 % , míg egy helyi jellegű folyóirat cikkei esetében csupán 0,25 % . /45/ Mások azt állítják, hogy - tekintettel a tudomány rendkívüli mértékű differenciálódására - a tudósok a szakterületükön megjelenő folyóiratokban megjelent cikkeknek csak töredékét képesek elolvasni. /57, 77/

Bírálták azt is, hogy a folyóirat nagyon d r á g a az egyéni előfizetők számára. Az előfizető kénytelen 20-30 olyan cikk árát is megfizetni, amely őt egyáltalán nem érdekli, csak azért, hogy egyetlen felhasználható cikket megszerezhessen. /7, 89/

A folyóiratok egyébként t u l s o k b a k e r ü l n e k a közreadó tudományos társaságoknak is, nemcsak az előfizetőknek. Idézik egy biológiai társaság esetét, amely egy évenként kb. 1000 oldal terjedelmű, mintegy 100 cikket tartalmazó folyóiratot ad ki. Egy-egy oldalra 20 dollárt számítva, egy 10 oldalas cikk kiadási költsége 200 dollár. Ha ezt a cikket csak mintegy 20 személy olvassa el e fejtől végig, a társaságnak egy-egy olvasó 10 dollárjába kerül. Egy másik vélemény szerint a folyóiratkiadás hatalmas költségei végeredményben arra vezetnek, hogy az ipar és az állam anyagi támogatására szorul a folyóiratkiadás. /18/

A folyóiratok drágasága, mondják, az egyik akadálya annak, hogy a könyvtárak és a referáló intézmények teljesen feldolgozzák valamely szakterület dokumentációs anyagát. /14, 111, 114/ Az American Council of Learned Societies /Amerikai

* A zárójelben lévő számok a cikk végén közölt bibliográfia tételszámaira utalnak.

Tudományos Társaságok Szövetsége/ értesítőjének egyik névtelen közleménye megállapítja, hogy az üzleti alapon történő folyóiratkiadás tulságosan költséges formája a tudósok egymás közötti közvetlen érintkezésének.

Végül szemére vetik a jelenlegi folyóiratkiadási rendszernek, hogy **tul sok időt rabol el a tudósoktól**: sok tudós ellenszolgáltatás nélkül lát el főszerkesztői, vagy szerkesztői teendőket, ez pedig elvonja őket eredeti kutatómunkájuktól. /39/

JAVASLATOK A FOLYÓIRAT HELYETTESÍTÉSÉRE

Szakirodalmi szemlének szerint már vagy 30 éve tesznek különféle javaslatokat arra vonatkozólag, mivel lehetne helyettesíteni a folyóiratot a tudományos ismeretanyag terjesztésében. Már azt is ajánlották, hogy állítsanak fel külön **rádión- és televíziós** adókat tudományos beszámolóik bemondására /18, 65, 119/, vagy pedig hangszalagra vegyék fel és így terjesszék a tudományos jelentéseket. /12/ Az 1959-ben megindult Wildlife Diseases /Vadállatbetegségek/ c. folyóirat - **mikrokártyán** jelenik meg; három évre tervezett kísérletről van szó, amelynek az a célja, hogy egy szűkebb szakterületet érintő kiadványon próbálják ki a mikrokártya-kiadás célszerű voltát. /32/ W. CLAPP szerint más szakterületekkel kapcsolatban is tanulmányozzák az ilyen kiadási forma lehetőségeit. /24/ Elsődleges /primér/ publikációk* közreadására javaslatba hozták a mikrofilmmel kombinált xerográfikus ofszet eljárást. /69/

Számos cikkben irtak a folyóiratot tehermentesítő **kiegészítő kiadványformákról**. Egyesek szerint központi intézményt kellene létesíteni a magyarázó és táblázatos anyagok, valamint az olyan cikkek tárolására, amelyek túl terjedelmesek ahhoz, hogy folyóiratban megjelenjenek. /1, 34-40, 60, 98, 100, 101/ Ebben az esetben a folyóiratban jelezni kellene, hogy mikrofilmen vagy fényképmásolatban rendelkezésre áll a teljes szöveg, vagy a kiegészítő anyag.**

Egyes tudományos társaságokat arra kívánt néhány szerző rábírni, hogy folyóirataikban csak a cikkek **tartalmi összefoglalását** közöljék, a cikkek teljes szövegét pedig csupán fényképeszeti eljárással sokszorosítva bocsássák az érdeklődők rendelkezésére. /13, 15, 33/ Egyik szerző azt ajánlja, hogy minden tudományos jelentést központi intézményekben gyűjtsenek össze, a folyóiratok pedig **szemléket** közöljenek a folyóirat szakterületén nem tájékozott szakemberek számára. /77/ A központi tárolóhelyek mikrofilm-másolatot készítenének megkeresésre a kért cikkről. Egy másik szerző szerint a kutatók gondoskodjanak **saját jelentésük** sokszorosításáról /stencil stb./, helyezzenek el egy-egy sokszorosított példányt a világ különféle részein kijelölendő 25 könyvtárban, továbbá adjanak ki tartalmi összefoglalást annak a megjelölésével, hol lehet beszerezni a teljes szöveget. /81/

Más elgondolások a folyóiratok **hagyományos formájának** bizonyos módosítására vonatkoznak. L'HERMITE /64/ fontosnak tartja, hogy a folyóiratok határolják el pontosabban érdeklődési területüket, nem feltétlenül rendszeres időközökben jelenjenek meg, minden egyes számot egyetlen kérdés-

* Tudományos kutatási eredményeket elsőnek közlő eredeti publikáció. (Szerk.)

** E cikk végén közölt bibliográfia annotálva (angol nyelven) rendelkezésre áll a KMK könyvtárban.

nek szenteljének és egy-egy számra is fogadjanak el megrendelést. Így lehetővé válnék, hogy mindenki csupán az őt érdeklő cikkeket szereznék be.

ROTHSCHUH /88/ azt ajánlja, hogy a hagyományos folyóiratcikk helyett rövid kutatási jelentéseket tegyenek közzé, amelyeket az egyes szakterületek évenkénti szakirodalmi szemléje és tízéves összefoglaló beszámolók egészítenének ki.

Néhány általánosabb jellegű javaslat nem akarja lényegesen megváltoztatni a folyóiratkiadás jelenlegi rendszerét. FOOTE azt szeretné, ha magánvállalatok nem adnának ki folyóiratot és munkatársaikat arra ösztönöznék, hogy elismert folyóiratokban irjanak, amelyekről feltehető, hogy a referáló intézmények feldolgozzák./47/ LEWKOWITSCH /63/ javasolja, hogy a tudományos társaságok egyezzenek meg a folyóiratok számának korlátozásában /63/; véleménye szerint a tudósoknak meg kellene egyezniük, hogy kizárólag ismert folyóiratokban publikáljanak. LEIFSON /62/ már 1932-ben ajánlotta a Royal Society /Angol Királyi Társaság/ 1948 évi dokumentációs konferenciáján is megvitatott eljárást: a szerzők tartalmi összefoglalást küldenének cikkeikről egy előzetes közlést nyújtó folyóirathoz, mielőtt azokat elfogadták, az összefoglalások egy hónapon belül megjelenésnek.

A FOLYÓIRAT HELYETTESÍTÉSE KÜLÖNLNYOMATOKKAL, A TUDOMÁNYOS KÖZLÉS ALAPEGYSÉGEIVEL

A legmesszebbható következményekkel járó javaslatok a tudományos folyóiratot az egyes cikkek különlenyomataival akarják helyettesíteni. Ez a megoldás keltette fel leginkább azok érdeklődését, akik meg akarják javítani a tudományos kutatások eredményeinek terjesztését. Ha elfogadnák a javasolt rendszert a tudományos folyóiratok teljesen megszűnnének, vagy pedig csak eredeti cikkek szerzői által készített tartalmi összefoglalásokat közölnének.

Tudósok között régen megszokott gyakorlat folyóiratcikkek különlenyomatainak megküldése. A tudományos társaságok, hatóságok, egyetemek, kutatóintézetek rendszeresen készíttetnek különlenyomatokat egyenként vagy sorozatban. Az utóbbi években a tudományos közlemények tekintélyes része kutatási jelentés formájában jelenik meg. Az általános vélemény szerint azonban ez a kiadványtípus inkább kiegészíti, mint helyettesíti a folyóiratot.

Talán a legelső javaslat, amely a folyóiratot gyakorlatilag megszüntette volna POWNALL-tól ered 1926-ból./82/ Azt ajánlotta, hogy a folyóiratokat különlenyomatok gyűjteményeként adják ki úgy, hogy a könyvtárak könnyen csoportosíthassák a cikkeket tartalmuk szerint. Becslése szerint már 2500-ban lehetetlen lesz irodalomkutatást végezni a hagyományos folyóiratokban, hiszen például a Proceedings of the Institution of Civil Engineers /Angol Mérnökegyesület Közlönye/ ebben az időben már 2250. kötetnél járna, 60 kötetnyi tízéves mutatóval.

SEIDELL, már 1928-ban úgy vélte, hogy a párisi Maison de la Chimie-ben /Kémia Háza/ működőhöz hasonló mikrofilm-másoló intézményekkel lehetővé válnék a tudó-

mányos folyóiratok megszüntetése./94/ SEIDELL támogatta /101/ - igaz, hogy bizonyos fenntartásokkal - DAWIS tervét egy tudományos tájékoztatási intézmény létrehívására /39/, amely - DAWIS-nek a jelen cikk szerzőihez intézett levele szerint /39/ - már 1933-ban megfogalmazást nyert egy stencillel sokszorosított körlevélben.

DAWIS elgondolását először BERNAL "The social function of science" /A tudomány társadalmi funkciója/ c. művének függelékeként közölték 1939-ben./10/ Tervét néhány részlettől eltekintve, több más szerző is javaslatba hozta, DAWIS-t azonban általában nem említik. DAWIS elgondolása röviden úgy szól, hogy létesítsenek egy eleinte országos, később nemzetközivé alakítható központot, amelyik átvinné a tudományos közlemények kiadásával és bibliográfiájával kapcsolatos tevékenység intézését. A kutatók ehhez a központhoz küldenék be közleményeiket, nem pedig folyóiratok szerkesztősejéhez. A cikkeket elismert szaktekintélyek vizsgálnák felül. Az elfogadott cikkeket szabványméretű, jóminőségű papírra gépelnék fényképezési sokszorosítás céljára. A szerzők kb. 200 szóból álló tartalmi összefoglalást is beküldenének, ezeket hetenként vagy havonként megjelenő szakfolyóiratokban publikálnák. E folyóiratok előfizetői fényképmásolatot rendelhetnének az általuk kiválasztott cikkekről, a tartalmi összefoglalás sorszámának megjelölésével. Így csak a szükséges példányszámban készülne másolat a cikkekről.

Mint mondtuk, SEIDELL helyeselte ezt a tervet /101/, de azt jánlotta, hogy f o k o z a t o s a n valósítsák meg: először egy országos kémiai dokumentációs intézetet kell létrehozni, amelyik mikrofilm másolatokat készítene folyóiratok-kekről. Későbbi fejlődés folyamán az intézet átvinné megőrzésre az eredeti cikkeket. A rendszert azután fokozatosan ki lehetne terjeszteni más tudományágakra is.

Hasonló tervvel állt elő 1934-ben VISSCHER /114/: az Egyesült Államokban a National Academy of Sciences /Tudományos Akadémia/, más államokban pedig a hasonló szervezetek töltenék be a kiadó és terjesztő szervek szerepét. Kéthavonként megjelenő - kivonatokat és részletes tárgyszavakat tartalmazó - r e f e r á l ó l a p o t küldenének a könyvtáraknak, amelyek összet-eljárással sokszorosított példányokat rendelhetnek bármely cikkről. VISSCHER véleménye szerint ennek a rendszernek sokkal kisebb volna a költsége annál a sok millió dollárnál, amelyet az Egyesült Államokban évenként folyóiratokra költenek.

Ugyanabban az évben, amikor DAWIS eredeti, stencilen sokszorosított tervét kiadta, a Szovjetunió Bányászati Tudományos Intézetének képviselői azt javasolták a Nemzetközi Geológiai Kongresszuson, hogy a k ü l ö n l e n y o m a t l e g y e n az e l s ő d l e g e s p u b l i k á l á s a l a p e g y s é g e . /50/ Minden országban egy központi bibliográfiai intézmény biztosítaná a különlenyomatok folyamatos terjesztését, illetve az évente összegyűjtött különlenyomatok kötetekben való közzétételét.

A következő években SEIDELL több cikkben /95, 97, 99/ tökéletesített fényképezési sokszorosítási eljárásokat ajánlott különlenyomatok terjesztésének megkönnyítésére. 1938-ban a Special Libraries Association /Amerikai Szakkönyvtárosok Szövetsége/ tudományos-műszaki szakosztályának egyik bizottsága azt a következtetést vonta le a szakosztályhoz tartozó könyvtárakban végzett felmérés alapján, hogy a könyvtárosok helyeselnék olyan országos központ létrehívását, melynek az lenne a feladata, hogy átvegye a tudományos társaságok ál-

tal kiadott valamennyi cikket, havonta jegyzéket adjon ki róluk és megrendelésre másolatot készítsen a cikkekről. /83/

BERNAL 1939-ben fejtette ki javaslatait a már említett "The social function of science" o. művében /10/; elgondolásait 1948-ban a Royal Society dokumentációs konferenciája elé terjesztette. Javaslatai csak két lényeges pontban különböznek a korábbi hasonló tervektől. Először is a cikkeket nemcsak felkérésre küldendék meg az érdeklődőknek, hanem sokszorosítanak és szétküldendék mindazoknak a könyvtáraknak és magánszemélyeknek, amelyek és akik jelezték az illető szakterület iránti érdeklődésüket. Másrészt a cikkek kivonatait nem folyóiratban jelentetnék meg, hanem cédulákön küldendék szét, angol, francia és német nyelven.

HARDING - a tudományos kiadványoknak általa nyomoruságosnak nevezett helyzetét látva - 1942-ben támogatta SEIDELL javaslatait, bár nem tartotta kielégítőnek azokat: fontosnak tartotta, hogy a rosszul megírt vagy nem eredeti kutatási eredményt tartalmazó cikkeket még kiadásuk előtt kisselejtezzék. Egy tudományos szakértőkből álló központi szerkesztőségnek lenne a feladata a cikkek lektorálása, kijavítása, szerkesztése és ellenőrzése. Az így előkészített cikkek eredeti példányáról készült fényképmásolatokat a utematikus szétküldendék a szerző által megadott címekre. Könyvtárak és magánszemélyek megrendelhetnék azokat a cikkeket, amelyeket az ezen rendszer szerint nem nagyszámu referáló folyóiratban látott kivonat alapján választanak ki. A tudományos társaságok évenként szemléket adhatnának ki egy-egy szakterület tudományos fejlődéséről, továbbá kinyomtathatnának és gyűjteményekben közreadhatnának fontos szakcikkeket is.

Hasonló javaslatot fogalmazott meg 1944-ben TROY. /111/ A cikkeket időrendben sorozással látnák el, osztályoznák és ellátnák tárgyszavakkal. Pénzügyi szakemberek kiszámítanák az eladási árat és a példányszámot. Az előfizetők hetenként megkapnák az érdeklődési körükbe válogott cikkeket. Ezenkívül hetenként megjelenő referáló lapot adnának ki, az ebben közzétett kivonatok alapján bármelyik cikket meg lehetne rendelni egy megfelelő szelvényrendszer segítségével.

A következő évben Angliában hangzott el a javaslat az Aslib egyik előadásán, hogy a cikkek legyen a tudományos közlés alapegysége, a cikkeket először az érdekelt tudományos társaság adja ki külön-külön, azután egy országos központ, végül pedig egy nemzetközi központ. /86/. Az értekezleten megbíztak egy az Aslib és az Association of Scientific Workers /Tudományos Dolgozók Szövetsége/ tagjaiból alakult közös bizottságot a kérdés tanulmányozásával és jelentés készítésével. Ugyancsak 1945-ben javasolta PIRIE /80/ a tudományos folyóirat megreformálásának első lépéseként tudományos társaságok szövetségének létrehozását, a folyóiratok szakterületének pontos elhatárolását, a folyóiratok méreteinek szabványosítását, különlenyomatoknak a szövetséghez tartozó társaságok minden tagjának való megküldését. Későbbi lépésként kétféle váltotzat készülne minden cikkről; a rövidített változat jelenne meg folyóiratban, míg a teljes szöveget offzet-eljárással sokszorosítva különlenyomat formájában adná ki vagy maga a folyóirat, vagy egy központi szerv.

A Royal Society 1946 évi birodalmi dokumentációs konferenciáján KING /55/ és CAIRNS /20/ szót emelt BERNAL javaslatai mellett. A Konferencia dokumentációs bizottsága azt ajánlotta beszámolójában /89/, hogy vizsgálják meg, nem lehetne-e

a cikkeket különnyomat vagy ujranyomás formájában kiadni, osztályozni és terjeszteni. BERNAL terve is kedvező fogadtatásra talált különféle angliai értekezleteken /42, 70, 84/, mielőtt a Royal Society dokumentációs konferenciája elé terjesztette volna szerzője 1948-ban. A konferenciára nyújtott megfogalmazásban /8/ a cikkeket a tudományos társaságokat képviselő b i r á l ó b i z o t t s á g vizsgálná felül megjelenésük előtt, a cikkeket vagy különnyomatként, vagy folyóiratcímekben küldenék a könyvtárakba, aszerint, hogy mit kívánnának, a kísérleti leírások részleteit pedig fényképszeti uton sokszorosítanák kizárólag az érdeklődők számára.

Folyóiratok továbbra is megjelenhetnének, de csupán é v e s, legfeljebb n e g y e d é v e s kötetekben. A tervet három szakaszban hajtanák végre: először is egy szűkebbkörű szervezetet kellene létrehozni, amely tárgyalna a tudományos társaságokkal és a kormányzati szervekkel, majd bevezetnék a rendszert a Brit Nemzetközösségben, végül pedig kiterjesztenék az egész világra.

1950-ben BERELSON javasolta, hogy a folyóiratokat helyettesítsék n y o m t a t o t t vagy m i k r o k á r t y á r a felvett különnyomatokkal./5/ 1951-ben WOKE /121/ áttekintett néhány korábbi javaslatot és ismertette a tudományos kiadványok reformjára vonatkozó saját, 1931-ben fogant tervét. Elgondolása sok tekintetben hasonló az előbbiekhöz. Ezenfelül azt ajánlja, hogy a kivonatokat, az e r e d e t i nyelven kívül, valamely v i l á g n y e l v e n is közzé kell tenni, az új szervezetet tudósok irányítsák egy nemzetközi szövetség útján.

BERELSON-nak azt a javaslatát, hogy a folyóiratokat mikrokártyára felvett különnyomatokkal helyettesítsék, 1951-ben KUIPERS felelevenítette./58/ Ugyanabban az évben KAYSSER /54/ azt ajánlotta, hogy a teljes cikkszöveget mikrofilmen vagy fényképmásolatban közvetlenül a r e f e r á l ó i n t é z m é n y t ő l lehessen megrendelni, amelynek működését tökéletesíteni kellene. 1953-ban SCOTT /93/ javasolta, hogy próbálják ki BERNAL rendszerét, amely szerinte lényegében abból áll, hogy t a r t a l o m j e g y z é k e k e t küldenék széjjel s az olvasók ezekből választhatják ki a megrendelendő cikkeket.

1954-ben VELINSKY különnyomatok központi szétosztását ajánlotta a pszichológia területén./113/ BERKUN központi gyűjtőhely egyik változatának felállítást javasolta ugyancsak e tudományág számára./6/ Terve szerint minden folyóirat megtartaná e g y é n i jellegét és szerkesztőségi feladatkörét, de a cikkeket különnyomatként adná ki. Meghatározott előfizetési díj bizonyos számú cikkre adna jogot, ezeket a Psychological Abstracts-ban közölt kivonatok alapján válogathatnék ki az előfizetők. Ezt a megoldást FINK is helyeselte./46/

Ugyanabban az évben CLELAND /28/ javasolta az American Institute of Biological Sciences-nek /Amerikai Biológiai Tudományos Intézet/, hogy a biológiai folyóiratok c s a k a cikkek t a r t a l m i ö s s z e f o g l a l á s a i t nyomtassák ki; a cikkek teljes szövegét mikrofilm- vagy mikrokártya-másolatban az American Documentation Institute /Amerikai Dokumentációs Intézet/, vagy más hasonló szervezet szolgáltatná az érdeklődők számára.

Új gondolata CLELAND-nek u j s á g f o r m á j u hetilap megindítása. A hetilapot tapasztalt újságírók szerkesztenék biológiai társaságok közös irányításával. Mindegyik társaság a saját szűkebb szakterülete számára irányítaná a lap egyik r o v a t á n a k szerkesztését. A lap referátumokat közölne kutatási beszámolókról, jelezve, hogy az egyes beszámolók teljes szövegét hol lehet beszerezni mikrofilmen vagy mikrokártyán. A lap költségeit részben fedeznék a hirdeté-

si díjak.

A South African Libraries 1955. évi kötetében megjelent cikkében azt ajánlotta ELSDON-DEW, hogy a tudományos folyóiratok helyett dokumentációs és csereközpontot létesítsenek, amelynek a szerzők megküldenék tanulmányuk tartalmi kivonatát./45/ A csere-központ szakrend szerint nyilvánvántartást vezetne a tudósokról érdeklődési területük szerint. Szakemberek közvetlen kapcsolatba kerülhetnének egymással, szakirodalmi kiadványok közvetítése nélkül.

Ugyancsak 1955-ben javasolta WILSON központi tárolóhelyek létesítését műszaki cikkek számára./119/ A tárolt cikkanyagot egy valamennyi szakterületet feldölelő osztályozási rendszerbe kellene foglalni. A szakrend szerinti nyilvánvántartást - részben elektronikus berendezéssel - naprakész állapotban lehetne tartani.

BERNAL elgondolásait 1956-ban GARFIELD is helyeselte a Chemical Bulletin-ben megjelent cikkében. Elvben egyetértve BERNAL-nak a különlenyomatok terjesztését célzó rendszerével, hangsúlyozta, hogy a rendszer megvalósításának legfőbb nehézsége megfélelő osztályozási rendszer kidolgozása, amelyik biztosítja, hogy mindegyik tudós hozzájuthasson valamennyi cikkhez, amely munkájához szükséges lehet./49/ GARFIELD véleménye szerint a kérdés megoldását a Citation Index-o szolgáltatja, amely lényegében mindazon cikkeknek jegyzéke, amelyek egy adott cikket idéznek.

Ugyancsak 1956-ban javasolta CLELAND, hogy a folyóiratok végül is csak kivonatokat fognak közölni, amelyek terjedelme a cikk terjedelmének kb. 10 o/o-a lesz./27/ A teljes cikkszöveget mikrofilm- és mikrokártya-kiadóktól lehet majd beszerezni. BOURGEOIS úgy vélte, hogy feltétlenül szükség van a tudományos kiadványok rendszerének teljes átszervezésére./14/ CAHN szerint BERNAL javaslatai 1948-ban talán még koraiak voltak /18/, de számolni kell a helyzet 10-20 éves fejlődésével: a folyóiratok terjedelme a jelenleginek kétszeresére növekednék, az előfizetési díj tulságosan magas lenne, ezért kevesen fizetnének elő, az ipart és az államot tulságosan terhelné a támogatási szükséglet. KNOX arról írt, hogy talán kénytelenek leszünk visszatérni a Royal Society Proceedings által 120 éve elfogadott elvhez /57/: a rendelkezésre álló cikkekről csak rövid ismertetést kell közzétenni. KING támogatta BERNAL javaslatait, amelyeket véleménye szerint az ipar és az állam segítségével kellene megvalósítani./56/

COBLANS 1957-ben azt ajánlotta, hogy vizsgálják meg újra BERNAL javaslatait a jelenlegi helyzet figyelembevételével./29/ 1958-ban azt a nézetet képviselte az egyik szerző a washingtoni nemzetközi tudományos tájékoztatási konferencián, hogy BERNAL javaslata elvben vonzó és ajánlható ugyan, de nem valószínű, hogy megvalósítják, mert a folyóiratok és a kiadók ellenzik./61/ Ugyanezen a konferencián BERNAL kijelentette, hogy véleménye szerint többet érne, ha mintegy két oldalon összesefoglalnák a cikkek tartalmát, mintha a mostanában szokásos 10-20 oldalnyi rövidített terjedelemben közölnék. Az eredeti szöveget mikrofílm, vagy egyéb korszerű eljárással sokszorosítva lehetne valamennyi érdekeltnél, vagy érdeklődő rendelkezésére bocsátani./11/

A konferencián BRUNNING is kitért a különlenyomatok kérdésére./17/ Javaslata szerint biztosítani kellene, hogy a tudományos fejlődést összefoglaló szemlék egyes fejezeteiről különlenyomatok készüljenek, amelyeket egyenként

lehetne megszerezni. Leszögezte, hogy ezt a gondolatot az eredeti cikkszövegekkel kapcsolatban már BERNAL is felvetette 1948-ban. BRUNNING kitért még arra is, hogy szakképzett személyzettel rendelkező és elektronikus berendezésekkel ellátott dokumentációs központok, amelyeket az egyetemi és ipari kutatóintézetekkel táv-
közlési hálózat köt össze, nagyrészt feleslegessé tennék a nyomtatott közlemények útján való tájékoztatást.

1959 januárjában PHIPPS átmeneti megoldásként egy olyan tervvel állt elő, amely fenntartaná a jelenlegi folyóiratokat./79/ Javaslatára szerint a kutatók készítenének minden esetben egy teljes kutatási jelentést, egy-két oldalra terjedő összefoglalást és egy tömör kivonatot; mindezeket egy központi intézményben helyeznék el. A tanulmány mindegyik változata ugyanazt a kódjelet kapná. Folyóiratok legtöbb tanulmány esetében a rövid változatot, néhány esetben a teljes szöveget közölnék. A kivonatokat folyóiratok előfizetői kapnák, esetleg peremlyukasztásokon. A cikkek teljes szövegét a központi intézménytől lehetne megszerezni.

ORR az American Documentation 1959. júliusi számában jelzi, hogy a New-York-i Institute for the Advancement of Medical Communication (Orvostudományi Dokumentációs Fejlesztési Intézet) tervet dolgozott ki az orvosi folyóiratok helyettesítésére. Bár a terv részleteit nem közölték, feltehetjük, hogy különlenyomatok terjesztésére gondolnak.

AZ ISMERTETETT JAVASLATOK BIRÁLATA ÉS A TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT MELLETT SZÓLÓ ÉRVEK

Mint látjuk, a tudományos folyóiratoknak különlenyomatokkal való helyettesítésére irányuló javaslatok egészben véve sok közös vonást mutatnak. E javaslatok ellen felhozott bírálatok vizsgálata során nem vesszük tekintetbe a részletek kérdéseiben mutatkozó kisebb eltéréseket. A folyóirat előnyeit bizonygató megállapítások között olyan véleményeket is ismertetünk, amelyek nem állnak szükségszerűen ellentétben egyik-másik elgondolással.

Tudományos folyóiratoknak különlenyomatokkal való helyettesítését sokan nem tartják sem célszerűnek, sem szükségessnek. Célszerűtlen, mert egyetlen tudós sem lenne képes elolvasni a munkája szempontjából érdekes valamennyi cikket, még akkor sem, ha ezeket egyszerűen letennék az íróasztalára. /30/ Semilyen központi szerv nem tudja felbecsülni a szükséges példányszámot. /109/ Különlenyomatok terjesztése terminológiai zűrzavarra vezetne, különösen a zoológia és a paleontológia területén. Nem lehet biztosítani országos szinten - hát még világszinten - a szükséges együttműködést, amely szükséges a különlenyomatok szétosztásának központosításához. /96/ Tudósok sohasem fogadnának el egy olyan tervet, amely azt eredményezné, hogy megszűnik a tudományos társaságok szerepe a tudományos kiadványok jelenlegi rendszerében. /47/

BERNAL, a tudományos kiadványok reformjának egyik fő zászlóvivője, maga is elismerte, hogy ilyen átalakulásra nincs szükség, amikor visszavonta tervezetét, amelyet 1948-ban nyújtott be a Royal Society dokumentációs konferenciájára. /90/ Nem szükséges ilyen változás, mondotta, mert vizsgálatok szerint a különlenyomat - vagyis általában az olyan tudományos tájékoztatás, amelyet a kiadók valamilyen formában közvetlenül juttatnak el a tudósokhoz - csak mellékes szerepet játszik a

tudományos ismeretanyag terjesztésében. WOKE elgondolását bírálva, CLAPP /25/ is ezzel az érveléssel él, mint amelyet leginkább szembe lehet szegezni minden olyan tervvel szemben, amely a folyóiratot különlenyomatokkal akarja helyettesíteni.

Kezdetből fogva bírálták azt az elgondolást, hogy a tudományos társaságok különlenyomatokat juttassanak tagjaikhoz folyóiratokban közzétett kivonatok alapján. Ez az eljárás csak megnehezítené a tájékoztatási anyaghoz való hozzájutást.

/118/ KYLE /59/ felveti a kérdést, vajjon nem járna-e előnyös az a helyzet, ha a cikkek megszerzéséért egy központi intézményhez kellene fordulni. /59/

Megjegyezzük azt is, hogy a könyvtáraknak nem előnyös különlenyomatok nyilvántartása. /90/ SHAW hangsúlyozza, hogy tanulmányozni kellene a tájékoztatási adatok különlenyomatok nyilvántartásában való keresésének problémáját /102/.

Egy másik gyakorlati kérdés: milyen legyen az osztályozási rendszer, amelyre szükség van a különlenyomatok tartalom szerinti csoportosításához, illetve terjesztéséhez. HOMSON és BAKER úgy véli, hogy lehetetlen olyan osztályozási rendszert kidolgozni, amelyik lehetővé tenné, hogy egy tudós a munkájához szükséges valamennyi cikket megkapjon. /102/ CLAPP hangsúlyozza, hogy ha fel is lehetne állítani ilyen szakrendszert, ez inkább akadályozná, semmint elősegítené a tudomány haladását, hiszen a tudósok böngésző olvasása kétségtelenül egyik fontos tényezője a tudományos haladásnak.

Más szerzők hangsúlyozzák, mennyire fontos, hogy a tudósok minden előzetes elgondolás nélkül olvashassák, vagy lapozgathassák a kiadványokat. Különlenyomatok terjesztése akadályozná a gondolatok megtermékenyítő hatását /72/, siettetné a tudományok szakágazatokra való szétforgácsolódásának folyamatát. /92/ Szűk szakterületet érintő cikkek automatikus terjesztése veszélyezteti a tudományt. /90/ Minden olyan változás, amelynek eredménye a tudósok olvasási területének szűkítése, végzetes lenne a kutatásra, hiszen megfosztaná a tudósokat attól az ösztönzéstől, amelyet a más tudományágakkal való kapcsolattal biztosít számukra. /90/ Végül kétséges, hogy a kutatók elfogadnák-e, hogy az eredeti szöveg helyett csak tartalmi kivonatokat tekinthetnek át. /59/

A különlenyomatok központi szétosztásának nemcsak az lenne a következménye, hogy korlátozná a tudósokat az olvasásban, hanem utat nyitna a cenzura számára is. A kiadás racionalizálása egyben szabályozást is jelent. Az új rendszerből származó gyakorlati előnyökkel szemben jelentkezne az a hátrány, hogy megnehezítené néhány tudós számára munkáik kiadását. /41/

A társadalmi hasznosság kritériuma - amellyel a különlenyomatként való terjesztés hívei érvelnek - a cenzura bizonyos formájának a bevezetését tenné lehetővé. A hasznosság elve veszélyezteti a kutatás szabadságát /92/. A vonatkozó javaslat elfogadása annyit jelent, hogy valamely felsőbb szerv dönti el, mi a legmegfelelőbb az egyén számára, a legmegfelelőbb pedig a leghasznosabb. /90/

Egy ilyen terv elfogadása, mondják többen, veszélyeztetné a tudomány szabadságát. A kormányzat által fenntartott központi szerv veszélyeztetné a tudományos kutatás szabadságát. /72/ A tudományos társaságok nem játszhatnak többé fontos szerepüket a tudomány szabadsága felett való őrködésben. Az eredeti vagy párhuzamos munkán dolgozó kutatóknak nem állana többféle kiadási lehetőség rendelkezésére, mint jelenleg, amikor két vagy több folyóirat között választhatunk a tudományok valamennyi területére.

tén. Uj folyóiratok alapításának lehetősége egyik fontos eleme a tudomány szabadságának. A különlenyomatok központosított kiadása veszélyezteti a tudósoknak azt a jogát, hogy szabadon dolgozzanak, irjanak és publikáljanak. /109/

A különlenyomatok költségeinek kérdését gyakran felvetik. A jelenlegi rendszer működik és pénzügyi alapja biztos. BERNAL és WOKE utópista tervei viszont nem számolnak a költségekkel. Egyik szerző úgy véli, hogy különlenyomatok terjesztése többbe kerülne, mint a jelenlegi rendszer, annál is inkább mivel ebben az esetben nem lehetne számítani hirdetésidíjakra.

/72/ THOMSON és BAKER megjegyzi, hogy a folyóiratok jelenleg is készítenek újrapomással különlenyomatokat. /109/ Ezek költsége viszonylag csekély, mivel a költségek egy részét a folyóirat viseli. Ha központi szerv terjesztene különlenyomatokat, többbe kerülnének a tudósoknak. A könyvtáraknak sokkal nagyobb költséget jelent különlenyomatok nyilvántartása és kezelése, mint folyóiratoké. /90/

Több ízben említették már - utoljára BERNAL az 1958. évi washingtoni nemzetközi konferencián -, hogy a londoni Physical Society /Fizikai Társaság/ és a Chemical Society /Kémiai Társaság/ kénytelen volt lemondani különlenyomatok publikálásáról a nagy költségek miatt. Ugyanebből az okból utasította el az American Chemical Society /Amerikai Kémiai Társaság/ szakirodalmi szakosztálya azt a javaslatot, hogy az ülésén elhangzott előadásokat különlenyomatban kiadja. /117/

Ami az American Society of Civil Engineers-t /Amerikai Mérnökegylet/ illeti, egy ideig különlenyomatok sorozatszerű kiadásával helyettesítette havi folyóiratát, végül is jobbnak látta, hogy visszatérjen a folyóirat formához. /HAROLD T. LARSEN, az ASCE műszaki kiadványai szerkesztőjének 1959 júliusi közlése./

A beküldött kéziratok lektorálása és közzététele során felmerülő nagy kérdelmek elkerülése érdekében határozta el az ASCE 1950. februárban, hogy a folyóiratcikkeket sorszámozott különlenyomatok formájában adja ki. Az akkori 13 műszaki szakosztály feladata volt a közlemények lektorálása, amelyeket azután offszet-eljárással sokszorosítottak és havonta egyszer szétküldtek. Az egyes szakosztályok minden tagja automatikusan megkapta az illető szakosztály valamennyi kiadványát. A többi szakosztály kiadványaira is előfizethettek, de külön-külön is megrendelhetette őket az ASCE havi folyóiratában, a Civil Engineering-ben közzétett jegyzék alapján.

1956. januárban az ASCE újra visszatért a folyóiratformára. A továbbra is offszet-eljárással készült közleményeket szakosztályok szerint csoportosítják a különféle gyakorisággal megjelenő folyóiratokban. A folyóiratokat automatikusan megküldik a szakosztály minden tagjának. Az egyes cikkekről készült különlenyomatokat külön is be lehet szerezni.

E kísérlet egész tartama alatt egyre erősödött az a törekvés, hogy visszatérjenek a folyóirat hagyományos formájához. Hogy fenntartsák a kiadás ütemét és mennyiségét, a közleményeket továbbra is a szakosztályok lektorálták és az offszet-sokszorosítást is fenntartották, visszatértek a folyóirat hagyományos formájához. A kiadványok minőségének megjavítása céljából elhatározták, hogy az elhangzott előadások szövegét kiadás előtt az ASCE vezetősége elé kell terjeszteni lektorálás végett. A szakosztályi híreket még gyakran külön fizetben adják ki, de ezeket is a folyóirat számokkal együtt küldik szét. Nemrég megkezdték a folyóiratok folyamatos lapszámozását az egyes cikkek külön lapszámozása helyett.

Adminisztratív szempontból is célszerűtlennek bizonyult a különlenyomatrendszer. Egyes könyvtárak, miután úgy találták, hogy a különlenyomatok nyilvántartása túlságosan bonyolult, lemondták az előfizetést, úgyhogy most állományuk hiányos. Viszont mióta újra folyóiratban jelennek meg a közlemények, jelentősen megnövekedett az előfizető könyvtárak száma.

Egyes szakosztályok folyóiratai egyébként postai szállítási kedvezményt is élveznek, ami a különlenyomatok számára nincs biztosítva, így a postaköltségeknl is mutatkozik megtakarítás.

Végül, ha megszerveznék a különlenyomatok központi szétosztásának a rendszerét, valószínűleg le kellene mondanunk a folyóiratok tudományos

s z e r k e s z t ő i n e k szolgálatairól. Márpedig ezek fontos szerepet játszanak, mert a fiatal tudósokat megtanítják színvonalas beszámolóik szerkesztésére és ösztönzik őket, hogy fejlesztendő szakterületről válasszanak témát. Márpedig e szerkesztők nem lennének hajlandók egy központi elosztószerv számára dolgozni, csökkentett hatáskörrel és tekintéllyel /109/. BERNAL terve, amely a tudományos kiadványok kérdésének mennyiségi és statisztikai elemzésén alapszik, nem számol minőségi tényezőkkel, mint pl. a tudományos folyóiratok szerkesztőinek k e z d e m é n y e z ő k á s z s é g e, o d a a d á s a é s b u z g a l m a. /92/ Másrészt tévedés lenne azt hinni, hogy egy tudós időt veszteséget azzal, hogy munkaidejének egy részét egy tudományos társaság folyóiratának szerkesztésére fordítja. Valójában gazdasági szempontból is előnyös, hogy felhasználják azoknak a tudósoknak szakértelmét és kritikai érzékét, akiknek gyakorlatuk van a kísérletezés területén. /90/

Az a megoldás tehát, hogy a folyóiratokat különlenyomatokkal helyettesítsék, a bírálók szerint nem célszerű, kényelmetlen, akadályozza a tudomány haladását, veszélyezteti a tudományos szabadságot és költséges. Számos szerző még kiemeli a folyóirat átütő előnyeit is. HOLMSTROM /52/ úgy vélekedik a tudományos folyóiratról írt általános értékelésében, hogy a folyóirat továbbra is legfontosabb eszköze marad a tudományos ismeretanyag terjesztésének. Egy folyóirat gondoskodik papirellátásáról, nyomdai szerződéseiről, szerkesztőségéről, terjesztéséről. Ugyan megszervezve, hogy nagyjából áll a n d ó munkaterheléssel e g y e n l e t e s e n működjenek. Az olvasók tudják, hogy a megfelelő folyóiratban elegendő mennyiségben találnak számukra érdekes dokumentációs anyagot. Minden folyóiratnak van hagyománya a cikkek válogatásában és egyes szakterületek vagy kérdések kiemelésében. Ez a körülmény bizonyos e g y e d i sa j á t s á g o t é s o k t a t á s i értéket biztosít nekik. Ezért vált a folyóirat a tudományos és műszaki ismeretanyag terjesztésének megszokott eszközévé. Elősegítette ezt továbbá a körülmény is, hogy 2000-5000 szavas szöveg megfelelő bármely tudományos vagy műszaki kérdés ismeretéhez. Ugyanezen okból nem sok reményük van a sikerre az olyan terveknek, amilyen pl. BERNAL-é vagy WOKE-é.

THOMSON és BAKER azt is hangsúlyozza, hogy a folyóiratok e g y e d i sa j á t o s s á g a i é s h i r n e v e jelentős tényezők a tudományos tájékoztatásban. /109/ Minden egyes folyóirat meghatározott tudományos érdekeknek és egy jól körülhatárolt szakterületnek felel meg. A folyóiratok versengése biztosítja a kiadványok magas színvonalát. A folyóiratok sok tudományos társaságban a nélkülözhetetlen összetartóerőt és vitalitást jelentik. Arra is rámutattak, hogy a folyóiratok rendeltetése az is, hogy folyamatosan beszámoljanak társaságok működéséről. /90/

Egy cikknek valamelyik neves folyóiratban való közzététele é r t é k e s p u b l i c i t á s t biztosít mind a szerzőnek, mind a tudományos intézménynek.

A könyvtárak szempontjából a folyóiratkötet a legkényelmesebben kezelhető kiadványtípus. Terjedelme folytán könnyű megtalálni, kevésbé rongálódik, mint a különlenyomat, könnyebb osztályozni és raktározásához nincs szükség különleges berendezésekre. /80/

Végül pedig a tudományos folyóirat fontos fóruma a tudományos munkák értékelésének és megbecsülésének. /73/

KÖVETKEZTETÉSEK

Véleményünk szerint egyáltalán nem igazolódott be, hogy a tudományos folyóiratot különlenyomatok rendszerével kellene helyettesíteni, legyen a terjesztő intézmény akár egy központi tárolóhely, akár pedig a különféle tudományos társaságok összessége. Még ha igaz is, hogy a tudományos cikkek publikálásában nagy késedelmek, a kiadott anyag bibliográfiai nyilvántartásában pedig hiányosságok mutatkoznak, egyáltalán nincs bebizonyítva, hogy a folyóirat helyettesítésére javasolt megoldások ezeket a fogyatékoságokat megszüntetnék. Éppen ellenkezőleg, az a sok bírálat, amelyeket szakirodalmi szemléinkben fentebb áttekintettünk, azt a gondolatot ébreszti bennünk, hogy a javasolt megoldások rosszabbak, mint a jelenlegi rendszer, nem beszélve a költségek növekedéséről, amit a hirdetések megszűnése okozna.

A tudományos ismeretanyag közreadását késleltető okok fennmaradnának különlenyomatok terjesztése esetén is: a kiadandó cikkek nagy száma; a cikkeknek nagytekintélyű szakemberekkel való lektoráltatása; a kiadás technikai nehézségei; a közlemények bizalmas és titkos jellegével kapcsolatos nehézségek; az ipar törekvése, hogy a gyártási titkok nyilvánosságra hozatalát elkerülje.

Nem javulna a bibliográfiai nyilvántartás sem, hiszen a százezrekre rugó különlenyomatok beszerzése, leltározása, osztályozása, nyilvántartása, lerakása és kölcsönzése az eddigieknél sokkal nagyobb feladatot róna - különösen a nagy könyvtárakra. Növelelni kellene a könyvtárak személynézetét, még pedig olyan mértékben, amire nem volna anyagi fedezet, nem is szólva a szakképzett személyzet létszámának növelésével járó nehézségekről.

Az Engineering Societies Library-ben /Mérnökegyetek Szövetségének Könyvtára/ szerzett tapasztalataink taggyűléseink kiadványainak előzetes különlenyomatként való kiadásával kapcsolatban azt bizonyítják, hogy sokkal több munkórát vett igénybe a különlenyomatok beszerzése és feldolgozása, mint ugyanannyi folyóiratcikk feldolgozása.

Annak a három társaságnak tapasztalatai, amelyek megkísérelték folyóirat helyett különlenyomatokat kiadni, majd abbahagyták ezt a kísérletet, továbbá az Engineering Societies Library tapasztalatai különlenyomatok kezelésével, végül azok a bírálatok, amelyeket különféle szerzők fogalmaztak meg a folyóiratnak különlenyomattal való helyettesítésére javasolt megoldásokkal kapcsolatban, meggyőztek bennünket arról, hogy a különlenyomatok rendszere nem nyújt célszerű megoldást a tudományos ismeretanyag terjesztési kérdéseire.

B I B L I O G R Á F I A

A bibliográfia összeállításához az alábbi kiadványokat használtuk fel:

- Annotated bibliography on chemical documentation. = Chemical Literature. 1951-1959.
- Applied Science and Technology Index. 1958-1959. aug.
- CANNON, H.G.T.: Bibliography of library economy, 1876-1920.
- Industrial Arts Index (majd: Applied Science and Technology). 1913-1957.
- Library Literature. 1920. július - 1959.
- Library Science Abstracts. 1950-1957.
- Literature notes. = American Documentation. 1950-1959. július.
- Subject Index to Periodicals. 1930-1957.

1. ALLEN, W.E.: Repositories for scientific publications. = Science. 56.vol. 1922. aug.18. 197-198.p.
2. American Association for the Advancement of Science. Interim Committee on the Social Aspects of Science. Social aspects of science; preliminary report ... = Science. 125.vol. 1957. jan.25. 143-147.p.
3. American Council of Learned Societies. Problems of scholarly publication in the humanities and social sciences; a report prepared for the Committee on scholarly publication ... New York, 1959. 81 p.
4. BEHNKE, John: Communication of research results. = Science. 120.vol.1954. dec.24. 1955-1957.p.
5. BERELSON, Bernard: Bibliographical services in the social sciences. = Library Quarterly. 20.vol. 1950. apr. 7-100.p.
6. BERKUN, M.M.: APA journals; suggestions for a radical change. = American Psychologist. 9.vol. 1954. szept. 587-588.p.
7. BERNAL, J.D.: Information service as an essential in the progress of science. = Aslib Proceedings. 1945. 20-28.p.
8. BERNAL, J.D.: Provisional scheme for central distribution of scientific publications. = Royal Society Scientific Information Conference, 1948. Report and papers submitted. London, The Royal Society. 1948. 253-257.p.
9. BERNAL, J.D.: The significance to special librarians and information officers of the Royal Society Scientific Information Conference. = Aslib Proceedings. 1.vol. 1949. aug. 99-102.p.; disc. 102-103.p.
10. BERNAL, J.D.: The social function of science. London, George Routledge and Sons, Ltd. 1939. 482 p. (Chapter XI, 292-308.p.)
11. BERNAL, J.D.: The transmission of scientific information: a user's analysis. = International Conference on Scientific Information, Washington, D.C. 1958. Preprints of the papers, Washington, D.C., National Academy of Sciences - National Research Council, 1958. Area 1. 67-85.p.
12. BISCHOF, L.J.: Some comments about publishing. = American psychologist. 9. vol. 1954. apr. 155-156.p.
13. BISHOP, Charles: An integrated approach to the documentation problem. = American Documentation. 4.vol. 1953. Jan. 54-65.p.
14. BOURGEOIS, Pierre: L'avenir du périodique scientifique. = Libri. 7.vol. 1956. 1.no. 71-76.p.
15. BRAGG, William: Adress of the president of the Royal Society. = Science. 88. vol. 1938. dec.23. 579-583.p.
16. BRÜCKE, Ernst: Zur Rationalisierung in Zeitschriftenwesen. = Physikalische Blätter. 7.vol. 1951. 313-316.p.
17. BRUNNING, D.A.: Review literature and the chemist. = International Conference on Scientific Information, Washington, D.C., 1958. Preprints of the papers. Washington, D.C., National Academy of Sciences - National Research Council, 1958. Area 3. 7-32.p.
18. CAHN, R.S.: Documentation of applied chemistry; the future: the role of professional and learned societies. = Journal of Documentation. 12.vol. 1956. szept. 153-164.p.
19. CAHN, R.S.: Views of an editor. = Aslib Proceedings. 8.vol. 1956. nov. 293-294.p.
20. CATRNS, D.: Measures for improving the dissemination of scientific information within the Empire. = Royal Society Empire Scientific Conference, 1946. Report. London, The Royal Society, 1948. 1.vol. 753-764.p.
21. Case Institute of Technology. Operations Research Group. An operations research study of the scientific activities of chemists. Cleveland, Ohio, The Institute, 1958. 69 p.
22. CHAMPLIN, C.D.: Litho printing in miniature as a means of circulating the findings of research. = Congrès mondial de la documentation universelle, Paris, 1937.aug. 16-21. Texte des communications. 55-58.p.
23. Chicago University. Graduate Library School. The communication of specialized information; papers presented before the seventh annual conference ... 1952. aug. 11-15. Chicago, The University, 1954; distributed by the American Library Association, Chicago, Illinois. 128 p.
24. CLAPP, V.W.: Journal publication in microform. = Science. 127.vol. 1958. máj. 16. 1145.p.
25. CLAPP, V.W.: The problem of specialized communication in modern society. = Chicago University, Graduate Library School. The communication of specialized information, Chicago, The University, 1954; distributed by the American Library Association, Chicago Illinois. 1-13.p.

26. CLAPP, V.W.: Rationalization of the publication of scientific literature. = Library of Congress Information Bulletin. 10.vol. 1951. ápr.23. 16-17.p.
27. CLELAND, R.E.: Analysis of trends in biological literature - plant sciences. = Biological Abstracts. 30.vol. 1956.szept. 2459-2462.p.
28. CLELAND, R.E.: The use of material. = Science. 121.vol. 1955. ápr.15. 519-523.p.
29. COBLANS, Herbert: Méthodes et techniques nouvelles de diffusion des connaissances? = Bulletin de l'Unesco a l'Intention des Bibliothèques. 11.vol. 1957. júl. 154-179.p.
30. COCKERELL, T.D.A.: Scientific literature. = Science. 80.vol. 1934. okt.19. 357.p.
31. Concerning technical publications. = Electrician. 85.vol. 1920. aug.153.p.
32. Council on Library Resources, Inc. First scientific journal in microform established. = Recent Developments. 1958. 10.no. dec.12. 2 p.
33. DARLING, S.M.: For new method of dissemination of information. = Chemical and Engineering News. 30.vol. 1952. jan.7. 9.p.
34. DAVIS, Watson: Developments in auxiliary publication. = American Documentation. 2.vol. 1951. jan. 7-8.p.
35. DAVIS, Watson: International cooperation in documentation. = Congrès Mondial de Documentation Universelle, Paris, 1937. aug.16-21. Compte rendu des travaux, 34-35.p.
36. DAVIS, Watson: 15 years experience with auxiliary publication. = American Documentation. 2.vol. 1951. ápr. 87-89. p.
37. DAVIS, Watson: Microfilm - new tool for intelligence. = Special Libraries Association, proceedings, 1.vol. 1938. P29-P33.p.
38. DAVIS, Watson: Microphotographic duplication in the service of science. = Science. 83.vol. 1936. máj.1. 402-404.p.
39. DAVIS, Watson: Project for scientific publication and bibliography. = Bernal, J.D. The social function of science. London, George Routledge and Sons, Ltd. 1939. 449-455.p.
40. DAVIS, Watson: Proposed central publication of scientific papers. = Nature. 161.vol. 1948. jun.5. 896.p.
41. DICK, W.E.: La Science et la presse. = Impact: Science et Société. 5.vol. 1954. szept. 153-186.p.
42. DITMAS, E.M.R.: Co-ordination of information; a survey of schemes put forward in the last fifty years. = Journal of Documentation. 3.vol. 1948. márc. 209-222.p.
43. Documentation of applied chemistry. = Chemistry and Industry. 1956. jan.14. 36-47.p.
44. EGERTON, Alfred: Scientific information services. = Royal Society of Arts Journal. 97.vol. 1949. júl.29. 688-704.p.
45. ELSDON-DEW, R.: The library from the point of view of the research worker. = South African Libraries. 23.vol. 1955. okt. 51-54.p.
46. FINK, H.K.: Comment on "Suggestions for a Radical Change". = American Psychologist. 10.vol. 1955. márc. 132-133.p.
47. FOOTE, P.D.: Superfluous publications = Science. 71.vol. 1930. jan.3. 14.p.
48. FRY, B.M.- KORTENDICK, J.J. (eds.) The production and use of technical reports Proceedings of the workshop ... conducted at the Catholic University of America, April 13-18, 1953. Washington, D.C., The Catholic University of America Press, 1953. 173 p.
49. GARFIELD, Eugene: Citation indexes - new paths to scientific knowledge. = Chemical Bulletin. 1956. ápr. 11-12.p.
50. GOLDMAN, M.I.: Reform in the system of scientific publication. = Science. 80.vol. 1934. okt.26. 380-381.p.
51. HARDINGS, T.S.: The sad estate of scientific publication. = American Journal of Sociology. 47.vol. 1942. jan. 593-601.p.
52. HOLMSTROM, J.E.: Records and research in engineering and industrial science. Third edition. London, Chapman and Hall Ltd. 1956. 491 p.
53. JURGENS, M.A.: Research publication; a federal responsibility? = Science. 110.vol. 1949. aug.26. 209-212.p.
54. KAYSSER, Friedrich: Forderungen an die Zeitschriftenauswertung. = Nachrichten für Dokumentation. 2.vol. 1951. jun. 44-48.p.
55. KING, Alexander: Discussion of measures for improving scientific information services within the Empire. = Royal Society Empire Scientific Conference, 1946. Report. London, The Royal Society, 1948. 1.vol.671. p.

56. KING, Alexander: La science et l'évolution de l'industrie : la phase sociale. = Impact: science et société. 7.vol.1956. márc. 3-37.p.
57. KNOX, J.: Documentation of applied chemistry; the future: how can further cooperation take place? = Journal of Documentation. 2.vol. 1956. szept. 165-170.p.
58. KUIPERS, J.W.: Microcards and documentation. = American Documentation. 2. vol. 1951. ápr. 89-95.p.
59. KYLE, Barbara: Current documentation topics and their relevance to social literature. = Revue de la Documentation. 24.vol. 1957. márc. 22-32.p.
60. LERO, Dell: Publication versus communication. = Science. 128.vol. 1958. aug.22. 424-425.p.
61. LEE, M.O.: Responsibilities for scientific information in biology; proposals for financing a comprehensive system. = International Conference on Scientific Information, Washington, D.C.1958. Preprints of the papers. Washington, D.C. National Academy of Sciences - National Research Council, 7.Area. 1958. 7-17.p.
62. LEIFSON, Einar: Dissemination of scientific knowledge. = Science. 76.vol. 1932. dec.30. 624-625.p.
63. LEWKOWITSCH, Jason: Co-ordination of scientific literature. = Chemistry and Industry. 16.vol. 1938. dec.24. 1199-1205.p.
64. L'HERMITE, Robert: Le problème de la documentation devant la science et la technique. = Société des Ingénieurs Civils de France, Mémoires. 109.vol. 1956. máj.-jun. 229-233.p.
65. LIU, C.L.: Proposal for accelerated dissemination of scientific knowledge. = Science. 99.vol. 1944. jun.16. 492-493.p.
66. McCANDLESS, J.B.: On the dissemination of research information. = Institute of Radio Engineers, Proceedings.40. vol. 1952. jun. 644-645.p.
67. McNINCH, J.H.: Royal Society Scientific Information Conference, London, June 21-July 2, 1948. = Medical Library Association, Bulletin. 37.vol. 1949. ápr. 136-140.p.
68. MARTIN, D.C.: Royal Society's interest in scientific publication and the dissemination of information. = Aslib Proceedings. 9.vol. 1957. máj. 127-141.p.
69. Micro-Xerox-Litho O-P books. = Microcosm. 5.vol. 1959. 1-2.p.
70. MOHOLY, Lucia: Proposed central publication of scientific papers. = Nature. 161.vol. 1948. jun.12. 922-923.p.
71. MUMFORD, Lewis: Let men take command. = Saturday review of literature. 3.vol. 1948. okt.2. 7-9. 33-35.p.
72. MURPHY, W.J.: Scientific information services. = Industrial and Engineering Chemistry. 40.vol. 1948. épr. 547.p.
73. National Physical Laboratory, Teddington, England. The direction of research establishments; proceedings of a symposium held at the National Physical Laboratory on 26th, 27th and 28 th September, 1956. London, Her Majesty's Stationery Office. 1957. Various pagings.
74. A note on communicating what we have to say. = ACLS newsletter. 5.vol. 1954-55. 4-9.p.
75. OATFIELD, Harold: Problems and parameters of science literature. = Scientific Monthly. 77.vol. 1953. dec. 302-305.p.
76. ORR, R.H.: An integrated approach to documentation. = American Documentation. 10.vol. 1959. jul. 214-219.p.
77. PARTRIDGE, E.P.: Documentation for the scientist. = Special Libraries Association, Proceedings. 1.vol. 1938. P38-P39.p.
78. PETERS, C.C.: Lithotyping in miniature as a means of scientific publication. = Science. 80.vol. 1934. dec.7. 530.p.
79. PHIPPS, T.E.Jr.: Scientific communication. = Science. 129.vol. 1959. jan.16. 118.p.
80. PIRIE, N.W.: Draft plan for the publication of scientific papers. = Journal of Documentation. 1.vol. 1945. jun. 26-30.p.
81. POLISSAR, M.J.: New outlet for unbridged scientific papers. = Science. 81. vol. 1935. márc.1. 229.p.
82. POWNALL, J.F.: Organized publication. London, Elliott Stock. 1926. 91 p.
83. PRUDEN, S.B.: The need for a central depository for scientific papers. = Special Libraries Association, Proceedings.1. vol. 1938. P28-P29.p.
84. Publication and classification of scientific knowledge. = Nature. 160.vol. 1947. nov.8. 649-650.p.
85. REBSTOCK, C.: The chemist, the library, and the laboratory. = Special Libraries. 47.vol. 1956. jan. 17-21.p.
86. REID, Eric: Reform of the system of scientific publication. = Aslib Proceedings. 1945. 64.p.

87. Relieving pressure on ACS journals by methods other than the establishment of new journals. = Chemical and Engineering News. 36.vol. 1958. okt.27. 64.p.
88. ROTHSCUH, E.E.: Das ungenutzte Wissen; die Literaturflut und die medizinische Forschung. = Nachrichten für Dokumentation. 6.vol. 1955. jan. 52-56.p.
89. Royal Society Empire Scientific Conference. 1946. Report. London, The Royal Society, 1948. 2.vols. Mill.
90. Royal Society Scientific Information Conference, 1948. Report and papers submitted. London, The Royal Society, 1948. 723 p.
91. RUSSELL, F.S.: Is our present means of disseminating results of marine biological research adequate? = La Ricerca Scientifica. 76.vol. 1956. Suppl. A. 95-108. p.
92. Science and planning. = Economist. 115.vol. 1948. jul.3. 5-6.p.
93. SCOTT, E.W.: New patterns in scientific research and publication. = Chicago. University. Graduate Library School. The communication of specialized information. Chicago, The University, 1954; distributed by the American Library Association, Chicago, Illinois. 14-21.p.
94. SEIDELL, Atherton: The Berthelot Centenary and the resulting international efforts to advance chemistry. = Science. 67.vol. 1928. máj.18. 497-499. p.
95. SEIDELL, Atherton: Dissemination of scientific literature by means of microfilms. = Science. 85.vol. 1937. márc.5. 240-242.p.
96. SEIDELL, Atherton: Distribution of the periodical literature of science; suggestion for catalog and microfilm service. = Science. 93.vol. 1941. jan.10. 38-39.p.
97. SEIDELL, Atherton: Film-strip copies of scientific publication. = Science. 81.vol. 1935. febr.15. 174-176.p.
98. SEIDELL, Atherton: Microfilm copying of scientific literature. = Science. 89.vol. 1939. márc.10. 219-220.p.
99. SEIDELL, Atherton: The photomicrographic reproduction of documents. = Science. 80.vol. 1934. aug.24. 184-185. p.
100. SEIDELL, Atherton: The publication of scientific research. = Science. 92.vol. 1940. okt.18. 345-347.p.
101. SEIDELL, Atherton: Reforms in chemical publication (documentation). = Science. 80.vol. 1934. jul.20. 70-72.p.
102. SHAW, R.R.: Mechanical storage, handling, retrieval and supply of information. Advisory Group for Aeronautical Research and Development. (Report No.50. 1956. febr. 34 p.)
103. SHAW, R.R.: Publication and distribution of scientific literature. = College and Research Libraries. 17.vol. 1956. jul. 293-303.p.
104. SHAW, R.R.: Royal Society Scientific Information Conference. = Science. 108. vol. 1948. aug.13. 148-151.p.
105. SJOBERG, Gideon: Science and changing publication patterns. = Philosophy of Science. 23.vol. 1956. ápr. 90-96. p.
106. A survey of research potential and training in the mathematical sciences; Final report of the committee on the survey. Chicago, Ill., University of Chicago, 1957. 163 + 78 p.
107. SUTTON, R.L.: The supervision of publication. = Science. 92.vol. 1940. nov.22. 478-479.p.
108. TAUBE, Mortimer: An evaluation of use studies of scientific information. Washington, D.C. Documentation, Inc., 1958. 23 p. (US Air Force, Directorate of Research Communication, TN 58-1050.)
109. THOMSON, G.P. - BAKER, J.R.: Journals vs. central publication. = Nature. 161.vol. 1948. máj.15. 771-772. p.
110. TÖRNUDD, Elin: Study on the use of scientific literature and reference services by Scandinavian scientists and engineers engaged in research and development. = International Conference on Scientific Information, 1958. Preprints of the papers. Washington, D.C. National Academy of Sciences - National Research Council, 1958. 1. Area. 9-65.p.
111. TROY, Zeliaette: Libraries and current research publication. = College and Research Libraries. 5.vol. 1944. jun. 242-243.p.
112. URQUHART, D.J.: Review of the results of the Royal Society Scientific Information Conference, 1948. = Aslib Proceedings. 4.vol. 1952. nov. 233-240. p.
113. VELINSKY, S.: Psychological information center to solve our publication problems. = American Psychologist. 9. vol. 1954. jun. 266.p.

114. VISSCHER, M.B.: Reform in the system of scientific publication. = Science. 80.vol. 1954. szept.14. 245-246.p.

115. WATSON, R.A.: The multiplicity of journals. = Aslib Proceedings. 8. vol. 1956. nov. 294-295.p.

116. WEBER, D.C.: Quagmire of scientific literature? College and Research Libraries. 18.vol. 1957. márc. 103-106., 118.p.

117. WEIL, B.H.: Division publications. = Chemical Literature. 5.vol. 1953. 8-9.,16.p.

118. What will the American Society of Civil Engineers do with its Proceedings? = Engineering News. 85.vol. 1920 okt. 21.774-775.p.

119. WILSON, J.H.: Crisis in intrascience communication. = Industrial Laboratories. 6.vol. 1955. szept. 10-12. p.

120. WILSON, J.H.: Recorded reports versus written reports. = Technical Writing Review. 3.vol. 1955. 3-4.,13. p.

121. WOKE, P.A.: Considerations on utilization of scientific literature. = Science. 113.vol. 1951. ápr.13. 399-403.p.

Eredeti cím:

Solutions proposées pour remplacer le périodique scientifique. Rapport et bibliographie.

Megjelent:

Bulletin de l'Unesco a l'Intention des Bibliothèques. 14. vol. 1960. 2. no. 62-77.p.

OSzK ford. sz.:

2329